

ANKE VAN WIJK,
AUTISMECONSULENT-LOGOPEDIST:

‘Een logopedist kan veel betekenen voor mensen met autisme’

De moeite met communiceren die mensen met autisme hebben, is juist het vakgebied van logopedisten, zegt autismeconsulent-logopedist Anke van Wijk. ‘Je kunt iemand niet leren om de sociale context aan te voelen, maar wel om sociaal gepaste antwoorden te geven.’

TEKST ANNEMARIE VAN DIJK

‘**M**ensen met autisme worden vaak verkeerd begrepen en hebben moeite om contact te leggen’, zegt Anke van Wijk. ‘Dat komt door hun andere hersenstructuur waardoor ze dingen op een andere manier begrijpen. Ze willen concreet en functioneel contact, zo maar gezellig babbelen vinden ze vaak minder prettig.’

Van Wijk studeerde in 1990 af als logopedist voor mensen met een verstandelijke beperking. In die tijd drong steeds meer door dat gedragsproblemen als schoppen en slaan vaak te maken hebben met autisme. ‘Ik zag de frustratie bij die mensen, en later zag ik die ook bij mensen met normale intelligentie en autisme. Kan ik als logopedist iets bijdragen aan hun leven zodat het meer kwaliteit krijgt, vroeg ik me af. De beperking in de sociale interactie en communicatie die mensen met autisme hebben, is juist het vakgebied van logopedisten.’ Ze deed een master autisme en werd autismeconsulent-logopedist. In 2010 ontwikkelde ze een post hbo-cursus autisme. Ze werkt bij

onder andere Lunet zorg in Eindhoven (zorg & ondersteuning voor mensen met verstandelijke beperking) en heeft ruim 28 jaar werkervaring met mensen met autisme met diverse intelligentieniveaus.

Ja of nee?

Kinderen die sociaal onhandig zijn, worden vaak zonder diagnose naar logopedisten doorverwezen. Ze maken bijvoorbeeld moeilijk contact of vallen steeds iemand in de rede. Van Wijk: ‘De logopedist merkt dan: dit is geen taalvormprobleem. De sociale onhandigheid heeft meer te maken met de inhoud en het gebruik van taal. Zoals iets te letterlijk nemen. Zeg je ‘ja ja’ dan kun je ‘nee’ bedoelen, maar voor iemand met autisme is het gewoon ja.’ Qua taalgebruik, als het bijvoorbeeld gaat om sociale regels afstemmen, gaat er nog meer mis. ‘Wanneer weet je of een ander je begrepen heeft of het interessant vindt? Hoe lang mag je iemand aankijken? Dat wisselt natuurlijk per keer, en dat voelen mensen met autisme minder makkelijk aan. Afstemmen op andermans gedachten is heel moeilijk voor hen.’

Autisme komt voor bij een op de honderd mensen. Alle logopedisten krijgen weleens te maken met iemand met autisme. Goed dus dat veel opleidingen er al aandacht aan besteden, vindt Van Wijk.

Zelf kan Van Wijk door haar jarenlange ervaring steeds beter vanuit het perspectief van mensen met autisme kijken, zodat ze begrijpt hoe miscommunicatie ontstaat. 'In onze maatschappij zeggen we dat eerlijkheid belangrijk is, maar eigenlijk liegen we de hele dag door. Die leugentjes om bestwil of uit beleefdheid begrijpen mensen met autisme niet. Ze doorzien bepaalde bedoelingen en intenties niet, gaan uit van eerlijkheid. Daar spreken ze mensen ook op aan: je hebt dat fout gedaan. Dat 'botte' maakt hen kwetsbaar voor veroordelingen en pesterijen.'

Niet-pluis gevoel

Volgens Van Wijk voelen logopedisten bij cliënten meestal snel aan of iets klopt of niet. Als een behandeling niet echt verandering brengt en je hebt een 'niet-pluis' gevoel, neem dat dan serieus, raadt ze aan, want het kan om autisme gaan. Check daarna of de school, de huisarts of de ouders je zorgen delen. Besef ook dat autisme zich bij mannen en vrouwen meestal verschillend uit. 'Mannen en jongens zijn vaak sociaal onhandig en recht voor z'n raap. Vrouwen en meisjes kunnen beter compenseren, bij hen zit er soms nog een sociaal sausje over, waardoor hun autisme minder opvalt.'

'Neem je **niet-pluis gevoel** altijd serieus, het kan om **autisme** gaan'

Een logopedist kan mensen met autisme niet leren om de sociale context aan te voelen, maar hen wel handvatten geven voor hoe je een gesprek voert en gesprekken oefenen. Ze leert om sociaal gepaste antwoorden te geven of probeert oplossingen te bedenken voor gesprekken die niet lukken. 'We maken dan een sociaal scenario van wat iemand kan zeggen. En als iemand bijvoorbeeld tien keer hetzelfde grapje maakt als hij binnenkomt, dan leer ik hem: een grapje vertellen je maar één keer, maak de volgende keer dus een ander grapje.'

Communicatie-diagnostiek is de basis van de logopedische interventie bij mensen met autisme. Daarna wordt er een communicatieprofiel opgesteld. Dit alles

vraagt om een multidisciplinaire samenwerking met onder andere de cliënt, de ouders, de gedragsdeskundige en soms ook de arts. De frequentie en duur van de betrokkenheid is erg verschillend. Van Wijk: 'Soms zie ik iemand een paar keer per jaar, soms een tijdlang een paar keer per week.'

Een andere kijk

Naast een-op-een begeleider is de logopedist een soort tolk van de persoon met autisme naar zijn omgeving. Zo legt ze uit wat autisme precies is en hoe dit zich bij iemand uit, soms ook aan gezinsleden, leerkrachten of aan het team van een instelling. 'Als een vrouw van begin veertig met een verstandelijke beperking al haar kleren kapot scheurt, dan ga ik met het team om haar heen bekijken waar dit vandaan komt. Er zijn soms redenen voor die we niet direct zien. Iemand met autisme kan heel traag zijn in reageren. Ook zet ik soms video-interactiebegeleiding in om begeleiders te coachen.'

Als een cliënt boos is, corrigeert Van Wijk meestal niet. 'De boosheid is niet tegen mij gericht, maar komt voort uit onmacht.' Ze ziet ook mensen die vastlopen, zichzelf pijn doen of het leven te moeilijk vinden. 'Gelukkig maken velen ook hun kracht van hun autisme. Zij leren zichzelf beter kennen en hun kwaliteiten benutten. Dan komen ze bijvoorbeeld in een baan terecht waarin ze precies moeten analyseren en kijken naar details.' Logopedisten kunnen veel betekenen voor iemand met autisme, denkt Van Wijk. Wil je meer weten, lees dan eens een autobiografie van iemand met autisme, raadt ze aan, of organiseer intervisie over autisme. 'Besef verder dat je als logopedist niet alles hoeft te kunnen, autisme vraagt echt om een andere kijk. Opvoeden, omgangsvormen, leren en ook logopedie: alles gaat anders bij mensen met autisme. Heb je het idee niet genoeg expertise te hebben, verwijz dan liever door naar iemand die veel ervaring met autisme heeft.'

Dag van de Logopedie

Stoornissen in het autistisch spectrum: dat is het thema van de Dag van de Logopedie op 6 maart. Wil je zelf aandacht besteden aan de Dag van de Logopedie op jouw werk? Maak dan gebruik van de toolkit die wij speciaal voor onze leden hebben gemaakt. Kijk op www.nvlf.nl/dagvandelogopedie.